

Спеціальність 5.03050901 «Бухгалтерський облік»

Група 2Б-995

Дисципліна: «ВИЩА МАТЕМАТИКА»

1. НАЗВА ТЕМИ «ВІДСОТКИ»

- 1.1. Прості відсотки
- 1.2. Складні відсотки
- 1.3. Розв'язування задач на відсотки

2. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ: відсоток, простий відсоток, складний відсоток

3. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ:

Формула простих відсотків:

$$A_n = A_0 \left(1 + \frac{pn}{100} \right)$$

Формула складних відсотків:

$$A_n = A_0 \left(1 + \frac{p}{100} \right)^n$$

4. МАТЕРІАЛ ЛЕКЦІЇ

1.1. Прості відсотки

Відсотком (процентом) якого-небудь числа називають його соту частину.

Позначається символом %. $1\% = 10^{-2} = 0,01$.

Нехай в групі 25 студентів, із них 10 дівчат. Можна сказати, що в цій групі 40% дівчат. ($10/25 = 0,4 * 100\% = 40\%$).

Розглядають три основних типи задач з відсотками:

1. Знаходження відсотків даного числа. Знайдіть 25% від числа 60. Розв'язування: $25\% : 100\% = 0,25$; $60 * 0,25 = 15$.

2. Знаходження числа за його відсотком. Знайдіть число, 25% якого становлять 15. Розв'язування: $25\% : 100\% = 0,25$; $15 / 0,25 = 60$.

3. Знаходження відсоткового відношення двох чисел. Скільки відсотків становить число 15 від числа 60. Розв'язування: $15/60 = 0,25 * 100\% = 25\%$.

«Запам'ятайте!»

$$A_n = A_0 \left(1 + \frac{pn}{100} \right)$$
 - формула простих відсотків,

де A_0 – початковий внесок;

p – відсоткова щомісячна ставка;

n – кількість місяців, за які нараховується відсоток;

A_n – сума, яку вкладник отримає через n місяців;

1.2. Складні відсотки

У банках для деяких видів вкладів (так званих термінових вкладів, які не можна забрати раніше зазначеного строку) прийнято таку систему нарахування: за перший рік перебування вкладеної суми нараховується, наприклад, 20% від неї. Якщо наприкінці року вкладник не зняв із рахунку ці гроші – «проценти», як їх звичайно

називають, то вони приєднуються до вкладеної суми і наприкінці другого року 20% нараховуються уже зі збільшеної суми. У цьому випадку відсотки нараховуються на відсотки.

Для виведення формули складних відтоків розв'яжемо таку задачу: початковий внесок у банк дорівнює A_0 грн. за рік нараховується p відсотків. Обчислимо суму внеску через n років.

Через 1 рік сума внеску дорівнюватиме:

$$A_0 + A_0 * 0,01p = A_0(1 + 0,01p).$$

Через 2 роки сума внеску дорівнюватиме:

$$A_0(1 + 0,01p) + A_0(1 + 0,01p) * 0,01p = A_0(1 + 0,01p)(1 + 0,01p) = A_0(1 + 0,01p)^2.$$

Через 3 роки сума внеску дорівнюватиме:

$$A_0(1 + 0,01p)^2 + A_0(1 + 0,01p)^2 * 0,01p = A_0(1 + 0,01p)^3.$$

Тобто через n років сума внеску дорівнюватиме $A_0(1 + 0,01p)^n$.

«Запам'ятайте!»

$$A_n = A_0 \left(1 + \frac{p}{100}\right)^n$$

- формула складних відсотків,

де A_0 – початковий внесок;

p – відсоткова щорічна ставка;

n – кількість років;

A_n – нарощений капітал.

Відмінність простого відсоткового зростання від складного відсоткового зростання полягає в тому, що за простого зростання відсоток кожного разу обчислюють, виходячи з початкового значення величини, а за складного зростання відсоток обчислюється від попереднього значення. Ця формула використовується не тільки в банківській діяльності, але і в будь-якій ситуації, коли розглядувана величина збільшується або зменшується на певну кількість відсотків, обчислюючи від її попереднього значення.

Задача. Початковий внесок в ощадбанк дорівнює 300 доларів, за рік нараховується 3%. Знайдіть суму внеску через 5 років.

$$A_5 = 300(1 + 0,01 * 3)^5 \approx 348 \text{ доларів.}$$

1.3. Розв'язування задач на відсотки

Задача 1. Із свіжих слив одержують 32 % сушених. Скільки взяли свіжих слив, якщо одержали 8 кг сушених?

Розв'язання. Складаємо відсоткову пропорцію:

100 % свіжих слив - 32 % сушених слив.

100 кг свіжих слив - 32 кг сушених слив,

x кг свіжих слив - 8 кг сушених слив.

Складаємо рівняння:

$$100 : x = 32 : 8,$$

$$32x = 100 \cdot 8,$$

$$x = 800 : 32,$$

$$x = 25.$$

Відповідь. 25 кг.

Задача 2. Товар коштує 132 грн. Через деякий час його ціну підвищили на 5,28 грн. На скільки відсотків підвищилась ціна?

Розв'язання.

Складаємо відсоткову пропорцію:

132 грн. - 100 %,

5,28 грн. - x %.

Складаємо рівняння:

$$132 : 5,28 = 100 : x,$$

$$132x = 5,28 \cdot 100,$$

$$x = 528 : 132,$$

$$x = 4.$$

Відповідь. На 4 %.

Задача 3. Коли цех випустив 204 пари взуття, то план був виконаний на 85%. Скільки пар взуття мав випустити цех згідно плану?

Розв'язання.

Складаємо відсоткову пропорцію:

204 пари взуття - 85 %,

x пар взуття - 100 %.

Складаємо рівняння:

$$204 : x = 85 : 100,$$

$$85x = 204 \cdot 100,$$

$$x = 20\,400 : 85,$$

$$x = 240.$$

Відповідь. 240 пар взуття.

5. ЗАКРІПЛЕННЯ ГОЛОВНОГО

Чи засвоїли Ви основні поняття? (**тестові завдання**)

1) Руда містить 6% міді. Скільки тонн міді міститься в 150 т цієї руди?

А) 90 т; Б) 9т; В) 0,9 т; Г) 0,09т.

2) Сплав містить 15% цинку. Скільки кілограмів сплаву треба взяти, щоб він містив 7,5 кг цинку?

А) 50 кг; Б) 20 кг; В) 200 кг; Г) 500 кг.

3) Який відсоток вмісту хрому в чавуні, якщо 300 кг чавуну містять 21 кг хрому?

А) 7%; Б) 70%; В) 9%; Г) 5%.

4) Ціна товару знизилася з 400 грн. до 376 грн. На скільки відсотків відбулася знижка?

А) на 94%; Б) на 6%; В) на 60%; Г) на 24%.

5) Сторону квадрата збільшено на 10%. На скільки відсотків збільшилася площа квадрата?

А) на 10%; Б) на 100%; В) на 21%; Г) на 50%.

Перелік термінів для заучування: відсоток, формула простих відсотків, формула складних відсотків

Практичні завдання

Задача 1. Із 150 кг свіжих вишень одержали 36 кг сушених. Скільки відсотків сушених вишень виходить із свіжих?

Задача 2. Коли цех випустив 360 деталей, то виконав 120 % місячного плану. Який місячний план цеху?

Задача 3. 26 кг рису містять 19,5 кг крохмалю. Знайти відсотковий вміст крохмалю в рисі.

Задача 4. Вкладник поклав до банку 10000 грн. під 16% річних. Скільки грошей буде на рахунку вкладника через 2 роки? Скільки відсоткових грошей отримає вкладник через 2 роки?

Задача 5. Населення деякого міста становить 50000 мешканців. Кожного року населення зменшується на 0,3%. Яким буде населення цього міста через 6 років?

Додаткові завдання:

1. Вкладник вніс до банку 4000 грн. під 16% річних. Скільки грошей буде на його рахунку через два роки?
2. Вкладник поклав до банку 20 000 грн. під 4% річних. Через скільки років на його банківському рахунку буде 21 632 грн.?
3. За несвоєчасну сплату боргу нараховують 3% пені за кожний день несплати. Яку суму доведеться заплатити через 10 днів після строку сплати 500 грн. боргу?
4. Вкладник вніс до банку 2000 грн. під 11% річних. На скільки більше від внесеної суми він зможе одержати грошей через 3 роки?
5. Вкладник вніс до банку 11500 грн. Частина грошей він поклав під 16% річних, а решту – під 14% річних. Через рік сума грошей, покладених під 16% річних, дорівнювала сумі грошей, покладених під 14% річних. Яку суму вніс вкладник під 16% річних?

6. ВІДПОВІДІ

Тестові завдання:

- 1) Б;
- 2) А;
- 3) А;
- 4) Б;
- 5) В.

Задача 1. Складаємо відсоткову пропорцію:

150 кг свіжих вишень - 100 %,

36 кг сушених вишень - x %.

Складаємо рівняння: $150:36=100:x$, $150x = 36 \cdot 100$, $x = 3600 : 150$, $x = 24$.

Відповідь. 24 %.

Задача 2. Складаємо відсоткову пропорцію:

360 деталей - 120 %,

x деталей - 100 %.

Тут x деталей становить місячний план цеху. Складаємо рівняння:

$360 : x = 120 : 100$, $120x = 360 \cdot 100$, $x = 36 000 : 120$, $x = 300$.

Відповідь. 300 деталей.

Задача 3. Складаємо відсоткову пропорцію:

26 кг рису - 100 %,

19,5 кг крохмалю - x %.

Складаємо рівняння: $26 : 19,5 = 100 : x$, $26x = 19,5 \cdot 100$, $x = 1950 : 26$, $x = 75$.

Відповідь. 75 %.

Задача 4.

$A_0 = 10000$; $p = 16\%$; $n = 2$. Маємо

$$A_2 = 10000 \left(1 + \frac{16}{100} \right)^2 = 13456 \text{ (грн.)}.$$

Вкладник отримає таку кількість відсоткових грошей

$$A_2 - A_0 = 13456 - 10000 = 3456 \text{ (грн.)}.$$

Задача 5.

Оскільки населення міста щороку зменшується на один і той самий відсоток, і це відсоток до кількості населення попереднього року, а не до початкової кількості мешканців, то можна використати формулу складних відсотків.

Маємо $A_0 = 50000$; $p = -0,3$ (оскільки населення зменшується, то $p < 0$); $n = 6$.
Тоді

$$A_6 = 50000 \left(1 - \frac{0,3}{100} \right)^6 \approx 49107 \text{ (мешканців)}.$$